

Relevantný trh: Nemecký a francúzsky trh so zemným plynom

Porušenie: porušenie čl. 101 ZFEÚ

Všeobecný súd (ďalej len „VS“) vydal dňa 29.06.2012 rozsudok vo veci T-360/09 E.ON Ruhrgas AG a E.ON AG (ďalej len „žalobcovia“) proti Európskej komisii (ďalej len „EK“), ktorým zrušil rozhodnutie EK v rozsahu, v akom konštatoval, že porušenie trvalo od 1. januára 1980 prinajmenšom do 24. apríla 1998, pokiaľ ide o porušenie v Nemecku, a v rozsahu, v akom konštatuje existenciu porušenia vo Francúzsku od 13. augusta 2004 do 30. septembra 2005. Sumu pokuty uloženú E.ON Ruhrgas AG a E.ON AG VS znížil na 320 miliónov eur.

VS sa zaoberal najmä nasledovnými pojmami: „Hospodárska súťaž – Kartely – Nemecký a francúzsky trh so zemným plynom – Rozhodnutie, ktorým sa konštatuje porušenie článku 81 ES – Rozdelenie trhu – Dĺžka trvania porušenia – Pokuty“

Žalobcovia sa domáhali zrušenia rozhodnutia EK K(2009) 5355 v konečnom znení týkajúce sa konania o uplatnení článku 81 [ES] (vec COMP/39.401 – E.ON/GDF). V napadnutom rozhodnutí EK uviedla, že išlo o správanie reprezentované dohodou a/alebo zosúladeným postupom v zmysle článku 81 ES medzi žalobcami a spoločnosťou GDF, ktoré spočívali v tom, že nedôjde k prieniku – alebo dôjde len k obmedzenému prieniku – na vnútroštátnom trhu jedného tým druhým, čiže v ochrane ich vnútroštátnych trhov tým, že daný subjekt nebude na vnútroštátnom trhu toho druhého predávať plyn prepravovaný plynovodom MEGAL.

EK najmä konštatovala, že dohoda MEGAL, jej príloha 2, ako aj listy Direktion G a Direktion I predstavovali dohody v zmysle článku 81 ods. 1 ES, keďže predmetné podniky vyjadrili svoju spoločnú vôľu správať sa na trhu určitým spôsobom. Podľa nej tieto dohody obmedzili obchodné správanie uvedených podnikov tým, že obmedzia používanie plynu prepravovaného plynovodom MEGAL týmito podnikmi. EK takisto uviedla, že predmetné podniky sa mnohokrát stretli, aby diskutovali o svojich recipročných predajných stratégiách v Nemecku a vo Francúzsku, pokiaľ ide o plyn prepravovaný plynovodom MEGAL, a aby sa informovali o svojich stratégiách. Podľa EK tieto kontakty a výmena citlivých informácií na obchodnej úrovni mali za cieľ ovplyvniť obchodné správanie uvedených podnikov, realizovať listy Direktion G a Direktion I a prispôsobiť ich obsah novým trhovým podmienkam po liberalizácii európskych trhov plynu, ale bez toho, aby sa zrušili obmedzenia, ktoré tieto listy obsahovali.

Na podporu žalobných návrhov na zrušenie napadnutého rozhodnutia žalobcovia uvádzajú **najmä tieto žalobné dôvody:** Prvý dôvod na porušení článku 81 ods. 1 ES, druhý dôvod založený na nesprávnom právnom posúdení spáchanom pri posudzovaní dĺžky údajného porušenia, piaty dôvod založený na porušení zásad, ktorými sa riadi pripísanie zodpovednosti za porušenia práva hospodárskej súťaže.

K prvému žalobnému dôvodu:

V rámci prvého žalobného dôvodu žalobcovia namietali najmä, že EK porušila článok 81 ods. 1 ES z dôvodu, že listy Direktion G a Direktion I, ako aj príloha 2 dohody MEGAL, predstavujú zákonné pridružené obmedzenia potrebné na riadne fungovanie zmluvného rámca plynovodu MEGAL, proporcionálne k sledovaným cieľom. Na pojednávaní spresnili, že sa domnievajú, že list Direktion G neobsahuje obmedzenia hospodárskej súťaže, ale že

argument týkajúci sa pridružených obmedzení sa uplatňuje aj na uvedený list, lebo odkazuje na list Direktion I.

VS pripomenul, že za obmedzenie, ktoré priamo súvisí s uskutočnením hlavnej transakcie, sa má považovať akékoľvek obmedzenie, ktoré je čo do významu závislé od uskutočnenia tejto transakcie a ktoré s ňou vykazuje zrejmu súvislosť.

Pokiaľ ide o podmienku nevyhnutnosti obmedzenia, tá vyžaduje dvojaké skúmanie. Na jednej strane je totiž potrebné preskúmať, či je obmedzenie objektívne nevyhnutné na uskutočnenie hlavnej transakcie a na druhej strane, či je vo vzťahu k nej primerané.

Pokiaľ ide o objektívnu nevyhnutnosť obmedzenia, VS zdôraznil, že keďže existenciu zásady logického uvažovania v súťažnom práve Spoločenstva nemožno pripustiť, bolo by nesprávne vykladať v rámci kvalifikovania pridruženého obmedzenia podmienku objektívnej nevyhnutnosti tak, že vyžaduje vyváženie prosúťažných a protisúťažných účinkov dohody.

V dôsledku toho môže byť skúmanie objektívnej nevyhnutnosti obmedzenia vo vzťahu k hlavnej transakcii len relatívne abstraktné. Nejde o to, aby sa analyzovalo, či vzhľadom na konkurenčnú situáciu na predmetom trhu je obmedzenie nevyhnutné pre obchodný úspech hlavnej transakcie, ale o to, aby sa určilo, či v osobitnom rámci hlavnej transakcie je obmedzenie nevyhnutné na uskutočnenie tejto transakcie. Ak sa hlavná transakcia bez tohto obmedzenia javí ťažko uskutočniteľná, či dokonca neuskutočniteľná, obmedzenie možno považovať za objektívne nevyhnutné na jej uskutočnenie.

Pokiaľ je obmedzenie objektívne nevyhnutné na uskutočnenie hlavnej transakcie, je potrebné ešte preskúmať, či jeho trvanie a vecná a územná pôsobnosť nejdú nad rámec toho, čo je nevyhnutné na uskutočnenie tejto transakcie. Ak trvanie alebo pôsobnosť obmedzenia presahujú rámec toho, čo je nevyhnutné na uskutočnenie tejto transakcie, musí byť toto obmedzenie predmetom samostatného skúmania v rámci článku 81 ods. 3.

Podľa VS, aj keby sa vytvorenie spoločného podniku považovalo za nevyhnutné na výstavbu a prevádzku plynovodu MEGAL, žalobcovia nepreukázali, že v prípade neexistencie obmedzení stanovených sprievodnými listami by bola hlavná transakcia ťažko vykonateľná. Nepredložili totiž dôkazy umožňujúce domnievať sa, že prípadná hospodárska súťaž GDF na nemeckom trhu by presahovala obyčajné obchodné riziko a predstavovala by také nebezpečenstvo pre investície Ruhrgas, že celá transakcia by bola spochybnená, pričom uznali, že možnosť získania zákazníkov v Nemecku bola sekundárna pre GDF v čase výstavby uvedeného plynovodu.

V súvislosti s tým tiež žalobcovia namietali, že listy Direktion G a Direktion I nemôžu mať za cieľ obmedzenie hospodárskej súťaže, keďže predstavujú legálne pridružené obmedzenia.

Subsidiárne tvrdia, že predmet sprievodných listov bol neutrálny vzhľadom na ekonomický kontext existujúci v danom čase.

Podľa žalobcov predmet listov Direktion G a Direktion I nemožno kvalifikovať ako neutrálny, keďže sa týkali rozdelenia trhov predmetnými podnikmi v prípade zmien skutkových alebo právnych okolností a najmä v prípade liberalizácie francúzskeho a nemeckého trhu. EK teda správne v odôvodnení napadnutého rozhodnutia dospela k záveru, že uvedené listy mali protisúťažný cieľ.

V rámci prvého žalobného dôvodu tiež žalobcovia namietali, že predmetné podniky neboli potenciálnymi konkurentmi v Nemecku pred začiatkom roka 2000 a vo Francúzsku pred

začiatkom roka 2002. V dôsledku toho sprievodné listy a príloha 2 dohody MEGAL nie sú v rozpore s článkom 81 ods. 1 ES.

Podľa VS sa podmienky hospodárskej súťaže skúmajú s prihliadnutím nielen na aktuálnu hospodársku súťaž, ktorú vytvárajú podniky už prítomné na predmetnom trhu, ale aj na potenciálnu hospodársku súťaž, aby sa zistilo, či vzhľadom na štruktúru trhu a hospodársky a právny kontext, v rámci ktorého funguje, existujú skutočné a konkrétne možnosti, aby dotknuté podniky medzi sebou súťažili alebo nový účastník vstúpil na relevantný trh a konkuroval už etablovaným podnikom.

S cieľom overiť, či podnik je potenciálnym konkurentom na trhu, musí EK preveriť, či by v prípade neexistencie uplatnenia predmetnej dohody existovali skutočné a konkrétne možnosti, aby sa podnik integroval na uvedenom trhu a konkuroval podnikom, ktoré sú tam už usadené. Takéto preukázanie nesmie spočívať v jednoduchom predpoklade, ale musí byť potvrdené skutkovými okolnosťami alebo analýzou štruktúry relevantného trhu. Podnik teda nemožno považovať za potenciálneho konkurenta, ak jeho vstup na trh nezodpovedá realistickej ekonomickej stratégii. Ruhrgas a GDF boli podľa VS potenciálnymi konkurentmi na francúzskom trhu s účinnosťou od 10. augusta 2000.

K druhému žalobnému dôvodu

Predmetom tohto dôvodu, ktorým žalobkyne spochybňovali subsidiárne posúdenie EK týkajúce sa dĺžky predmetného porušenia, je jednak tvrdenie, že predmetné podniky zrušili dohody, ktoré viedli k uvedenému porušeniu od decembra 2001 alebo januára 2002, ba dokonca aj skôr, a najneskôr 13. augusta 2004, a jednak, že neskoršie konanie uvedených podnikov nepredstavovalo pokračovanie týchto dohôd.

VS zdôraznil, že povinnosťou EK je dokázať nielen existenciu kartelu, ale aj dĺžku jeho trvania.

Na dostatočné preukázanie účasti podniku na karteli postačuje preukázať, že dotknutý podnik sa zúčastnil na stretnutiach, na ktorých došlo k uzavretiu dohôd protisúťažnej povahy, bez toho, aby sa jasne vyjadril, že s predmetnými dohodami nesúhlasí. Ak sa preukáže účasť na takýchto stretnutiach, prináleží tomuto podniku, aby predložil dôkazy o tom, že jeho účasť na predmetných stretnutiach nemala protisúťažnú povahu, a to takým spôsobom, že preukáže, že svojim konkurentom oznámil, že sa na týchto stretnutiach zúčastnil z iných dôvodov ako oni.

VS skonštatoval, že tvrdenia žalobcov týkajúce sa optimalizácie postavenia GDF nepostačovali na preukázanie jednoznačného dištancovania sa od predmetných dohôd Ruhrgas alebo GDF.

VS podľa skutkových okolností daného prípadu dospel k záveru, že je potrebné odlíšiť nemecký trh od francúzskeho trhu.

Pokiaľ ide o trvanie porušenia na nemeckom trhu, EK správne dospela k záveru o pokračovaní predmetného porušenia až do 30. septembra 2005.

Pokiaľ ide o francúzsky trh, treba skonštatovať, tak ako žalobcovia, že v časti napadnutého rozhodnutia venovanej skúmaniu dátumu predmetného porušenia, EK nepredložila nijaký dôkaz, na základe ktorého by bolo možné dospieť k záveru, že porušenie na tomto trhu trvalo po dohode z roku 2004.

Ako vyplýva z úvah týkajúcich sa druhého dôvodu uvádzaného žalobcami, predmetné porušenia sa skončili v septembri 2005, pokiaľ ide o porušenie spáchané v Nemecku, a v auguste 2004, pokiaľ ide o porušenie spáchané vo Francúzsku.

K piatemu žalobnému dôvodu

Žalobcovia tvrdili, že zodpovednosť za predmetné porušenie nemožno pripísať druhému žalobcovi, keďže po prvé druhý žalobca sa nezúčastnil priamo na porušení a po druhé domnienka, podľa ktorej materská spoločnosť vykonávala rozhodujúci vplyv na správanie svojej dcérskej spoločnosti vo výške 100 %, bola vyvrátená.

VS pripomenul, že koncept, na základe ktorého správanie dcérskej spoločnosti môže byť pripísané materskej spoločnosti najmä vtedy, keď dcérska spoločnosť napriek tomu, že má vlastnú právnu subjektivitu, neurčuje svoje správanie na trhu nezávisle, ale v podstate uplatňuje pokyny, ktoré jej dala materská spoločnosť.

Je to tak totiž preto, lebo v takej situácii sú materská spoločnosť a dcérska spoločnosť súčasťou tej istej hospodárskej jednotky, a preto tvoria jeden podnik. V konkrétnom prípade, keď materská spoločnosť vlastní 100 % základného imania svojej dcérskej spoločnosti, ktorá sa dopustila porušenia pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže, jednak táto materská spoločnosť môže uplatňovať rozhodujúci vplyv na správanie tejto dcérskej spoločnosti a jednak existuje vyvrátiteľná domnienka, že táto materská spoločnosť skutočne uplatňuje rozhodujúci vplyv na správanie svojej dcérskej spoločnosti.

Stačí preto, ak EK preukáže, že celé základné imanie dcérskej spoločnosti je vo vlastníctve materskej spoločnosti, aby sa predpokladalo, že materská spoločnosť uplatňuje rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku dcérskej spoločnosti. V dôsledku toho môže EK voči materskej spoločnosti vyvodiť solidárnu zodpovednosť za zaplatenie pokuty, ktorá bola uložená dcérskej spoločnosti, ibaže by táto materská spoločnosť, ktorej prináleží vyvrátenie tejto domnienky, predložila dostatočné dôkazy, ktoré preukazujú, že jej dcérska spoločnosť sa na trhu správa nezávisle.

V tejto súvislosti je potrebné zohľadniť celok relevantných prvkov týkajúcich sa väzieb ekonomických, organizačných a právnych, ktoré zjednocujú túto dcérsku spoločnosť a materskú spoločnosť a ktoré sa môžu v závislosti od jednotlivých prípadov meniť.

Toto posúdenie sa nemá najmä obmedziť iba na prvky týkajúce sa obchodnej politiky dcérskej spoločnosti *stricto sensu*, ako je stratégia distribúcie alebo cien. Konkrétne, samotné preukázanie, že dcérska spoločnosť riadi tieto konkrétne aspekty svojej obchodnej politiky bez toho, aby v tejto súvislosti dostávala pokyny, nemôže postačovať na účely záveru o autonómii dcérskej spoločnosti.

E.ON má 100%-ný obchodný podiel v E.ON Ruhrgas od januára 2003. Na druhej strane sa žalobcovia domnievali, že vyvrátili domnienku, keďže E.ON je jednoduchou holdingovou spoločnosťou bez vlastnej prevádzkovej činnosti. Navyše sa domnievajú, že to, že na stretnutí z 27. mája 2004 predseda predstavenstva E.ON pripustil, že nie je oboznámený s reštrukturalizáciou zmluvného rámca týkajúceho sa plynovodu MEGAL, preukazuje neexistenciu vplyvu materskej spoločnosti na obchodnú politiku dcérskej spoločnosti.

VS uviedol, že iba okolnosť E.ON holdingovou spoločnosťou, ktorá sa nemieša do prevádzkovej činnosti E.ON Ruhrgas, nemôže postačovať na vylúčenie toho, že vykonávala rozhodujúci vplyv na uvedenú dcérsku spoločnosť.

Podľa VS nebolo preukázané, že dcérska spoločnosť určovala autonómne svoje správanie na trhu bez toho, aby bolo potrebné skúmať argument EK, podľa ktorého sú tieto dokumenty neprípustné, pretože boli po prvýkrát predložené až na VS.

Po vypočutí účastníkov konania na pojednávaní, pokiaľ ide o prípadné dôsledky, ktoré sa majú vyvodiť, čo sa týka sumy pokuty, z čiastočného zrušenia napadnutého rozhodnutia, pokiaľ ide o určenie sumy pokuty vzhľadom na dĺžku porušenia a vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy stanovil VS konečnú sumu pokuty uloženéj žalobcom na 320 miliónov eur.

Viac informácií na :

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=124491&pageIndex=0&doclang=SK&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6033300>